

מדריך מעשי ללמידת יוזמות קהילתיות

מבוא

מה ניתן לעשות אם אתם חלק מקהילה, מוסד או עובדים ברשות מקומית המעוניינים לקחת צעדים לקראת למידה קהילתית?
מהם הצעדים השונים שניתן לנקוט? איפה אפשר למצוא תמיכה והשראה- ולאילו דברים צריך לתת תשומת לב מיוחדת?

יש עדיין לפתח מרכזי למידה מקומיים ושיתופי פעולה כמדיניות קוהרנטית של למידה לאורך החיים.
למרות השותפויות הרבות ויוזמות רישות בשנים האחרונות הן נותרות כמפעלים שמנועים ע"י אינטרסים, ואורך חיהן קצר. חסרים עדיין פיתוח מדיניות ויישום מקומי.
האיגוד האירופי להשכלת מבוגרים, 2006

מה תוכל לעשות אם אתה שחקן קהילתי, מוסד או אם אתה עובד בשלטון המקומי ואם אתה מעוניין לנקוט צעדים לקראת קהילה לומדת?
מהם הצעדים השונים שתוכל לנקוט, איפה תוכל למצוא תמיכה והשראה, ולמה כדאי לשים לב במיוחד?

אולי אתה מודע לכך שהיוזמות הקהילתיות הנוכחיות אינן נותנות מענה לחלק מהבעיות האמיתיות של הקהילה? האם אתה מודע לכך שייתכן שיש משאבים מעניינים מפרויקטים מקומיים או אירופאים שעשויים להיות שימושיים?
אולי אתם רואים את הצורך ביוזמות חדשות- לצעירים, גמלאים, או לקהילה כולה?
אולי הייתם רוצים ליצור מנטאליות חדשה, פתוחה ויזמית עבור הקהילה כולה

אולי דברים אחרים לחלוטין, ואולי הייתם רוצים לתרום לצעדים אלו, ולהציע יותר נקודות מבט מאשר פרויקטים אינדיבידואלים ויוזמות?

אם כן, מה אתם יכולים לעשות?

דבר אחד ודאי- אינכם יכולים לעבוד לבד. מצד שני אינכם יכולים לצפות משינויים אלו להתרחש בצורה חלקה ומהירה. מדובר בתהליך ארוך ועליכם להתחיל בנקיטת הצעדים הנכונים.

אם נדמה לכם שאינכם יכולים לעשות דבר אתם טועים. אתם מסוגלים. תלמדו רבות אם תוסיפו נקודות מבט חדשות לעבודתכם ולחייכם. זה שווה את זה.

מהם הם הרעיונות שלכם? למה אתם מגיבים? כדאי שתנסו להסביר לעצמכם מה אתם רואים בתור האתגרים המרכזיים של הקהילה שלכם, ואולי אף להתחיל לחשוב על אילו שינויים ויוזמות כדאי להכניס לקהילה. לאחר מכן אתם זקוקים לתמיכה, אתם צריכים לדבר על הרעיונות שלכם עם צוות מצומצם של קולגות, חברים או אנשים שאתם יודעים שעשויים להתעניין ברעיונות אלו. אנשים אלו יכולים גם לבוא מערים או ארצות אחרות, אם אתם מכירים אנשים כאלה דרך רישות או דרך מקום העבודה שלכם. מהם המשאבים שלי? את מי אתם מכירים? עם מי אוכל לדבר?

נניח שאתם מסוגלים ליצור צוות מצומצם ליוזמות או פרויקטים. קחו את הזמן הנדרש ודברו על הרעיונות שלכם לעומק. נסו לגלות עוד אינפורמציה בסוגיות העולות – מהקהילה שלכם, מרשתות אירופאיות או מכל גורם אחר. מסו לקיים קונסנסוס טוב בתוך הצוות ונסו להסביר את רעיונותיך וחזונותיך

בשלב הבא אתם תסתמכו על הצוות שלכם, ועל המשאבים והקשרים שלהם: אתם צריכים לנסות ולגלות כמה דברים לגבי הקהילה שלכם:

- האם יש פוקוסים מיוחדים בקהילה שלכם? מהם? האם הפוקוסים האלו יכולים לשמש כמשאבים שימושיים לתוכנית שלכם?
- האם יש רשתות בקהילה שניתן לפנות אליהם? או ארגונים שירצו לדבר איתכם על הרעיונות והתוכניות שלכם. האם הרשתות או המוסדות האלו שימושיים עבורכם?

בעבודה הזו אתם זקוקים לתמיכה של הצוות שלכם, משום שיתכן ותזדקק לעבודות "בילוש" מי הם בני הברית שלנו? למי אני יכול לפנות? האם יש פוקוסים שימושיים בקהילה? כמובן שכדאי שתשתמשו בפורומים אלו אם הם קיימים. אתם תצטרכו לפנות אליהם ולדון איתם ביוזמות שלכם.

במידה ופורומים כאלו אינם קיימים בקהילה שלכם עליכם ליצור אותם!
עליכם לקחת את היוזמות ואת הקבוצה שלכם לשלב הארגוני – אתם צריכים דיאלוגים עם
ארגונים ורשתות בתוך הקהילה שלכם.
צרו פורום או דברו עם פורום קיים

כעת, אם משאבים שכאלו אינם בנמצא, אתם והצוות שלכם תצטרכו לבדוק כמה נושאים:
אם אתם מתכוונים ברעיונות ובתוכניות שלכם, או במניע שלכם, מי עשויים להיות בעלי
העניין בקהילה? מי עשוי לפתח עניין ברעיונות שלכם ובמניע שלכם?
לדוגמה- המניע שלכם הוא רעיון של ניווד אוכלוסיות גמלאים. מי הם בעלי העניין במקרה זה?
מי עובד עם אוכלוסיית הגמלאים? מי ירוויח מניוד זה?
זהו בעלי עניין רלוונטיים וארגונים שניתן לפנות אליהם.

ברוב המקרים המשימה שלכם היא אפשרית, אך עשוי לדרוש זמן ועבודה.
במקרים מסוימים המשימה שלכם תיכשל: נראה שאיש אינו מתעניין.
במקרה הזה ייתכן שתצטרכו לאמץ גישה חדשה: תרחיבו או תכשירו את המניעים שלכם כדי
שיכירו יותר ארגונים ואנשים בעלי עניין שניתן לפנות אליהם.
אבל אם המשימה שלכם מצליחה, לאחר דיאלוגים תוכלו, אולי, לארגן מפגשים בהשתתפות
בעלי העניין בפרויקט שלכם. אולי במרכז קהילתי, אולי במחלקה חברתית במועצה מקומית,
אולי בעמותה וכו'.
האחזו חזק ברשת החדשה שלכם וגרמו להם לעבוד.

למעשה, בשלב זה הצוות הקטן שלכם עובד ברמה ארגונית, ובנוסף יש לכם קבוצה של בעלי
עניין.
עליכם לדון ביוזמה שלכם עם קבוצת בעלי העניין ולקחת בחשבון גם את העניין שלהם
והצעותיהם.
אולי היוזמה שלכם תעורר את חלק מבעלי העניין וכעת הם מזוהים אפשרות לשינוי.
לאחר מספר דיונים יתכן שתשאלו: האם עלינו לכלול משאבים נוספים מתוך הקהילה שלנו?
מה עם הגמלאים בעצמם? כיצד ניתן לכלול אותם בדיונים? ומה לגבי בעלי עניין פרטיים או
מוסדות תרבות? כל הנושאים האלו צריכים לעלות בדיון פתוח עם הרשתות החברתיות
שאתן אתם עובדים.
הרחיבו והכשירו את הרשת החברתית שלכם

הרבה יוזמות נפסקות בשלב הזה.
הרבה דיבורים, מעט מעשים והרבה מאוד תסכול.
מהם הצעדים הבאים?

אם הרעיון הוא ליצור שינוי בקהילה על ידי טיפול באתגר אחד או יותר מהאתגרים החשובים שנמצאים על סדר היום של הקהילה, עליכם להתחיל לחשוב על פעולות קונקרטיות. כל בעלי התפקידים עובדים בפעולות מעשיות ולא על ידי ישיבות אינטנסיביות.
עליכם להתחיל לפעול

זהו אתגר.

הייתם רוצים להתחיל ביוזמה חלוצית, פרויקט, ניסוי או פעולה דומה, אך אין בידיכם את המשאבים הנדרשים. מכאן והלאה אתם זקוקים למשאבים עבור הצעדים הבאים.
עליכם להגדיר את הפעולות האלו כצעדים מעשיים. אתם זקוקים לקונסנזוס בקרב הרשת החברתית החדשה שלכם.
וכעת השאלה היא היכן נמצא את המשאבים להם אנו זקוקים על מנת להתחיל את הפרויקט?
משאבים הם המפתח לצעדים הבאים

לעיתים קרובות משאבים פירושם כוח עבודה, כלומר כסף.
מהנקודה הזו יש דרכים רבות ומגוונות. לפניכם מספר דוגמאות לחלק מהאפשרויות העומדות בפניכם, ואולי הטיפוסיים ביותר:

- האם יש תקציבים ברשות המקומית או בממשל האזורי? חקרו ולמדו! וערבו את האנשים ברשת החברתית שלכם אם זה אפשרי.
- האם יש קרנות פרטיות בקהילה שלכם – תוכניות לאחריות קהילתית? חקרו ולמדו! וערבו את האנשים ברשת החברתית שלכם אם זה אפשרי.
- האם יש פרויקטים ממשלתיים שיכולים להועיל? חקרו ולמדו! וערבו את האנשים ברשת החברתית שלכם אם זה אפשרי..
- האם תוכלו למצוא משאבים שיהיו שימושיים עבורכם בקרנות אירופאיות? חקרו ולמדו! וערבו את האנשים ברשת החברתית שלכם אם זה אפשרי.

האם אתם מסוגלים לחקור את הנושא של מימון אירופאי בעצמכם? חקרו ולמדו! וערבו את האנשים ברשת החברתית שלכם אם זה אפשרי

גיוס משאבים הוא הכרחי וחשוב!

כל התהליך הזה ייקח זמן, ועליכם לעדכן את כל המעורבים במאמצים שנעשים ובפניות השונות. במקרים רבים תצטרכו גם ליצור קשרים עם אנשים או ארגונים בעלי ניסיון בסוג זה של גיוס משאבים.

עליכם להשתמש בצוות שלכם ובקשרים כדי לזהות את הארגונים בעלי הניסיון ולפנות אליהם.

ישנם שני דברים חשובים מאד בתהליך זה:

- עליכם לשמר את העניין והמוטיבציה בקרב הרשת החברתית שלכם. ערבו אותם בתהליך והסבירו להם איפה ישנה התקדמות ביוזמה.
- אתם חייבים להיות מוכנים להכשיר את עצמכם ואת הצוות. אולי תצטרכו ללמוד כמה דברים במהלך הדרך ולהתמודד עם אתגרים שמעולם לא חשבתם שתתמודדו איתם. למידה ומוטיבציה של הצוות

בואו נשנה את הסצנה: נניח שאתם מצליחים ואתם כבר מוכנים להתחיל בפרויקט יציב עבור גמלאים בקהילה שלכם.

איך תשתמשו בפרויקט הזה כדי להמשיך עם השינויים שאתם רוצים ליצור בקהילה שלכם? לקראת מנטאליות חדשה? לקראת תקשורת ושיתופי פעולה חדשים בקהילה? לקראת קהילה לומדת? הפרויקט כמניע.

בואו נתבונן במה שהושג עד כה:

- יצרת פלטפורמה לפרויקט עם בעלי עניין שונים בין אם מקומיים, ממשלתיים או אירופאים, וניתן להשתמש בפלטפורמה זה ליוזמות חשובות רבות.
- במשך התהליך יצרתם צוות ורשת חברתית, הכוללים אולי רשויות ציבוריות, עמותות, ואולי אף שותפים עסקיים, ובמקרה של פרויקט אירופאי ישנם שותפים אירופאים עם קשרים ורשתות משלהם.
- דרך הפרויקט אתם יכולים לפעול בקהילה שלכם.
- יש לכם יכולות, כישורים וקשרים חדשים.

- אתם בקשר ישיר עם אזרחים וארגונים שניתן להשתמש בהם ליוזמות נוספות.
יצרתם משאבים חדשים

נניח שהפרויקט שלכם ימשך שנתיים. איך תוכלו לקדם קהילה לומדת במשך השנתיים האלו – על בסיס היוזמה שלכם?

אתם יכולים לעשות דברים רבים, אך כדי לפעול בכיוונים חדשים תצטרכו ליצור קבוצה מאוד מוכשרת של אנשים ומשאבים המעוניינים לפעול באותו הכיוון כמוכם, המייצגים תחומי עניין, מגזרים ובעלי עניין שונים בקהילה שלכם. יתכן ותרצו להשתמש בקשרים מפרויקטים כדי לקדם את הצעדים הבאים. אולי תבחרו לזהות משאבים לקהילה לומדת ברמה ממשלתית או אירופאית ולבקש מגורמים אלו לשתף איתכם פעולה. אם כן, עליכם להבהיר להם מדוע שיתוף הפעולה הזה כדאי גם עבורם. הכשירו את צעדיכם לקראת קהילה לומדת.

כעת, כיצד תוכלו לקדם קהילה לומדת עם המשאבים החדשים, שיתופי הפעולה והצוות המוכשר?
האפשרויות פתוחות, וביניהן:

- וודאו שהפרויקט שלכם מוכר היטב בקהילה
- ערבו אנשים וארגונים ביישומים ובביצוע של הפרויקט: בכך תרחיבו את הרשת החברתית שלכם.
- וודאו שלפרויקט שלכם יש המשכיות בצורת יוזמות חדשות בקהילה.
- קשרו בין הפעילויות של הפרויקט שלכם לאזרחים אחרים בקהילה שיכולים ליהנות מהפעילויות (במה גמלאים יכולים מלתרום לקהילה?)
- נסו לקדם את המוסד או לקדם שימוש רחב יותר במרכז הקהילתי למשל, דרך הפרויקט.
- נסו ליצור שותפויות חוצות מגזרים במהלך הפרויקט
- בפרויקטים חזקים צצים אתגרים חדשים. השתמשו בפרויקט כדי לתרום לאתגרים אלו.
- קשרו בין הפעילויות ליוזמות דומות בקהילה או קהילות מקבילות באזור.
- בדקו את האפשרות להוסיף מימד אירופאי לתוכנית שלכם.
- במידה ואתם עובדים במימד האירופאי: זהו עניינים משותפים בין פרטנרים והקהילות שלהם

אם ניתן צרו קשר בין הקהילה שלכם לקהילות של פרטנרים

נצלו את המשאבים החדשים שלכם

כעת אתם בדרך. אתם תורמים לשותפויות חדשות וליצירת מבנים קהילתיים, ואם תשתמשו במשאבים שלך בתבונה, אתם ודאי תוכלו להוסיף מימדים ולקדם את הפרויקט. בשלב זה אינכם זקוקים יותר להדרכה, מאחר ואתם יודעים מה עליכם לעשות. בכל מקרה גם כאן יש אתגרים רבים ומכשולים. במאמר הבא ננסה לזהות חלק מהמכשולים המרכזיים, ולהזהיר מפני נקודות אופייניות בהן פרויקטים נתקעים.

כמובן שהמצב המוצג לעיל יכול להיות שונה מאוד. יש אין ספור יוזמות, אך העקרונות המנחים נשארים זהים: איך להתקדם מרעיון לביצוע ולהביא את הקהילה למצב של למידה, צעד אחר צעד. לעיתים קרובות המצבים יהיו קשורים ליוזמות המתוארות ולאנשים הנלווים אליהם.

